

קונטרס

כבוד חכמים

יגלה נוראות נפלאות ממעלת הזוכה לכבוד את חכמי
ישראל, חכמי התורה, וכל המכבד אותם, כאלו
מכבד את הקדוש-ברוך-הוא, וכל המזלזל בכבודם,
כאלו מזלזל בהקדוש-ברוך-הוא, וענשו גדול מאד.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רו לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר אֵין עוֹד דְּבַר גָּדוֹל
כְּמוֹ לְכַבֵּד אֶת הַחֲכָמִים וְאֶת הַצַּדִּיקִים
הָאֲמִתִּיִּים וְלִשְׁמֹר בְּכַבּוּדָם, וּבְזָה הוּא מְגַלֵּה
שֶׁהוּא מְכַבֵּד אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכִמוֹ
שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן י"ד),
וְכִפִּי הַכְּבוֹד שֶׁמְכַבֵּד אֶת יְרֵאֵי הַשֵּׁם, כֵּן הוּא
מְכַבֵּד אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי אֶצְלוֹ נִתְעַלָּה
כְּבֹר הַכְּבוֹד לְשָׂרְשׁוֹ, כִּי זֶה תְּלוּי בְּזָה, כְּפִי
שֶׁמְכַבְּדִים יְרֵאֵי הַשֵּׁם, זֶה סִימָן שֶׁמְכַבְּדִים אֶת
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתצא)

קוֹנְטָרַס

כְּבוֹד חֲכָמִים

.א

חֲשִיבוֹת הַתְּלָמִיד-חֶכֶם

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הַיְסוּד אֵצֶל עַם יִשְׂרָאֵל זֶה
"כְּבוֹד חֲכָמִים", לְכַבֵּד תְּלָמִידֵי חֲכָמִים. רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר
(לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן עה): לְהִסְתַּכֵּל עַל פְּנֵי הַצְּדִיקִים
לְבַד, הוּא גַם-כֵּן דְּבַר גָּדוֹל מְאֹד. כִּי חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים
אוֹמְרִים, שֶׁהַתְּלָמִיד חֶכֶם הוּא גָּדוֹל מִן הַתּוֹרָה, כְּמוֹ
שֶׁמְצִינּוּ (מִכּוֹת כב:): אָמַר רַבָּא, כַּמָּה טַפְשָׁאֵי שְׂאָר אֵינְשֵׁי
דְּקֵיִמֵי מְקָמֵי סֵפֶר תּוֹרָה, וְלֹא קֵיִמֵי מְקָמֵי גְבֻרָא רַבָּה;
כַּאֲשֶׁר הוֹלְכִים עִם סֵפֶר תּוֹרָה, כֻּלָּם קָמִים לְכְבוֹד הַתּוֹרָה,
וּמְנַשְׂקִים אוֹתָהּ, וּכְשֶׁעוֹבֵר תְּלָמִיד-חֶכֶם, אֵף אֶחָד אֵינוֹ
קָם מִלְּפָנָיו, וְאֵף אֶחָד אֵינוֹ מְנַשֵּׁקוֹ. אוֹמְרִים עַל זֶה
חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים: כַּמָּה שׁוֹטִים הֵם אֲנָשִׁים, שְׂאִינָם
יודְעִים, שֶׁהַתְּלָמִיד חֶכֶם יוֹתֵר גָּדוֹל מִהַתּוֹרָה. וּבַתּוֹרָה
מְצִינּוּ, כִּי הַמָּאוֹר שְׂבָה מִחֲזִירָנוּ לְמוֹטָב (אֵיכָה רַבָּה פְּתִיחָתָא);

כְּשֶׁאָדָם רַק מִסְתַּכֵּל בַּתּוֹרָה, כְּבָר נִכְנָס בּוֹ הַרְהוּר תְּשׁוּבָה. וְזֹאת אָנוּ יְעִידים, בְּשָׂעָה שְׁאָנוּ מוֹלִיכִים סֵפֶר תּוֹרָה, מִתְעוֹרֵר הַלֵּב לְתְּשׁוּבָה. אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה כְּשֶׁבָא תַלְמִיד חֶכֶם, וּמִסְתַּכְּלִים עָלָיו, אֵיזָה הַרְהוּר תְּשׁוּבָה וּבוֹשָׁה צָרִיף לְהַכְנִס בָּנוּ? ! וּבְאִין יַעֲרֹף כָּלֵל, אִם מְבִזִים, חֵס וְשְׁלוֹם, תַלְמִיד חֶכֶם, זֶה נִקְרָא בְזִיוֹן הַתּוֹרָה, שְׂעַל זֶה צָרִיכִים לְקַרֵעַ קְרִיעָה, בַּר מִיָּנֹן. כִּי אִם אָדָם מְזַלְזֵל בְּתַלְמִידֵי חֶכְמִים, הֲרִי הוּא מְזַלְזֵל בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי זֶה תְּלוּי בְּזָה; כִּי מָה מְגַלָּה הַתַּלְמִיד-חֶכֶם? אֵת הַתּוֹרָה שֶׁל הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ! בְּשִׁבִיל זֶה הַקְפִיד הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כְּבוֹד תַּלְמִיד-חֶכֶם יוֹתֵר מִכְבוֹדוֹ. וְלִכֵּן כָּל מִי שֶׁמְזַלְזֵל בְּדַבְרֵי חֶכְמִים, וְאִינוּ נוֹתֵן כְּבוֹד לְחֶכְמִים, עֲנִשׁוֹ גְדוֹל מִנְּשֵׂא; כִּי אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ כְּבוֹד חֶכְמִים חָשׁוּב יוֹתֵר מִהַכֵּל. וְאִם אֲנַחְנוּ רוֹאִים תַּלְמִיד-חֶכֶם צַדִּיק, שְׂרוּי בְּצַעַר, עָלֵינוּ לְדַעַת, כִּי הַתּוֹרָה שְׂרוּיָה בְּצַעַר, וְעָלֵינוּ לְהַשְׁתַּתֵּף בְּצַעַר, וּלְהַשְׁתַּדֵּל לְהַקְלֵל עַל הַצַּעַר. וְאִיךָ? עַל-יְדֵי שְׁנֵתֵן "כְּבוֹד חֶכְמִים". חֶכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים מְסֻפְּרִים (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה טו, סִימָן יג): אָמַר רַבִּי אַבָּא הִכְהֵן בַּר פֶּפְּא: כְּשֶׁהֵיטִי רוּאָה סִיעָה שֶׁל בְּנֵי-אָדָם, הֵיטִי הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ אַחֲרָת, שְׁלֵא לְהַטְרִיחַ עָלֵיהֶם, שְׁלֵא יִהְיוּ רוֹאִין וְעוֹמְדִין לְפָנַי; בְּדֶרֶךְ כָּלֵל כְּשֶׁבָא תַלְמִיד-חֶכֶם, רָאוּי לְתַן לוֹ "כְּבוֹד חֶכְמִים", וְלִקְוִים לְפָנָיו, לְנִשְׁק אוֹתוֹ וְכוּ', כִּי הוּא שְׁלִיחַ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אָמַר רַבִּי אַבָּא

כבוד חכמים

נה

הכהן, כְּשֶׁרָאִיתִי קְבוּצַת אַנְשִׁים, הִלַּכְתִּי סָבִיב, שְׁלֹא יֵרְאוּנִי, [מִחֲמַת שְׁהִיָּה עָנּוּ, וְלֹא רָצָה שְׁיִקוּמוּ מִלְּפָנָיו].
וְכִשְׁאַמְרֹתֵי דְבָרִים לְפָנָי רַבִּי יוֹסִי בַר רַבִּי זְבִידָא, אָמַר לִי: צְרִיךְ אַתָּה לַעֲמֹד לְפָנֵיהֶם, וְיִהְיוּ רוֹאִין אוֹתְךָ וְעוֹמְדִין לְפָנֶיךָ, וְאַתָּה מְבִיאֵם לְיַדֵּי יִרְאַת שָׁמַיִם, לָמָּה? שְׁמַעְלַתָּן שֶׁל צְדִיקִים מַעֲלָה שְׁאִין לָהּ יִרְדָּה; הֵינּוּ כַּאֲשֶׁר סִפֵּר לְחִבְרוֹ רַבִּי יוֹסִי, אָמַר לוֹ שְׁלֹא עָשָׂה כְּדָבְעֵי, אֶלָּא צְרִיךְ לָבוֹא לְפָנָי הַמוֹן-הָעַם שְׁיִרְאוּהוּ, וְיַעֲמְדוּ לְפָנָיו, וּבְזִכּוֹת זֶה שְׁרוּאִים אוֹתוֹ וּמְנַשְׁקִים אוֹתוֹ, מְבִיאֵם לְיַדֵּי יִרְאַת שָׁמַיִם; כִּי מַעֲלַת הַצְּדִיקִים אֵין לְמַעֲלָה הַיְמָנָה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ מָה לְפָנֵיכֶם! אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שֶׁבֶת קִיט:): לֹא חֲרָבָה יְרוּשָׁלַיִם, אֶלָּא בְּשִׁבִיל שְׁבִזּוֹ בָּהּ תִּלְמִידֵי חֲכָמִים, שְׁנֵאמַר (דְּבָרֵי-הַיָּמִים-ב לו, טז): "וַיְהִיו מְלַעְבִּים בְּמִלְאֲכֵי הָאֱלֹהִים, וּבּוֹזִים דְּבָרֵיהֶם וְגו', עַד עֲלוֹת חֲמַת ה', עַד לְאִין מִרְפָּא", אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל הַמְּבֹזֶה תִּלְמִידֵי חֲכָמִים, אֵין לוֹ רְפוּאָה לְמַפְתּוֹ; הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אָב הַרְחֵמְךָ, מְרַחֵם עַל עַם יִשְׂרָאֵל, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אֶת כָּל יְהוּדֵי, כִּי כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל הוּא בֵּן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (דְּבָרִים יד, א): "בְּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם"; וְהוּא שׁוֹלַח לָנוּ בְּכָל יוֹר וְדוֹר תִּלְמִידֵי חֲכָמִים צְדִיקִים, כְּדֵי שְׁיִלְמְדוּ תּוֹרָה עִם נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שֶׁהֵם יַעֲלוּ וַיִּגְבִּיהוּ אֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֲלֵיו יתְבַרַךְ. אִם אֲנַחְנוּ מִתְחַזְּקִים

באמונת חכמים, ונותנים "כבוד חכמים", כבוד לתורה, הרי הם משפיעים עלינו מהשפע שלהם, והם מלמדים אותנו דרך איך לחזור בתשובה; כי התשובה תלויה בתורה, והתורה תלויה בחכמים, כפי שהם מלמדים אותנו. לזאת, בני ובנותי היקרים! היסוד אצל עם ישראל — חשיבות "כבוד חכמים", לכבד את חכמי ישראל. ועלינו לדעת, שרק אליהם אנחנו צריכים לשמע, רק אל חכמי התורה אנו כפופים, כי עם ישראל הם עם רק על-ידי התורה. בלי תורה — איננו עם. כי מה ההבדל בין ישראל לגויי הארצות? התורה הקדושה. עם ישראל זכו והיו ביהר סיני, וקבלו את התורה מהקדוש-ברוך-הוא, אמות העולם לא רצו לקבל את התורה, כל אחד מצא בה צווי כנגד המדה הרעה שיש בו, לא-כן עם ישראל תכף-ומיד כשכבא הקדוש-ברוך-הוא אליהם, לא שאלו שאלות — מה כתוב בה, אלא צעקו תכף-ומיד: 'נעשה ונשמע', ומאז שעם ישראל היו ביהר סיני וקבלו עליהם קבלת התורה בשלמות, 'נעשה ונשמע' צעקו, כל אשר תאמר לנו הקדוש-ברוך-הוא, תכף כשאנו שומעים, אנו כבר מוכנים לעשות, מאז ירדה שנאה מאמות העולם עליהם, ושונאים אותנו בתכלית השנאה, כמאמרם ז"ל (שבת פט.): מאי הר סיני? שירדה שנאה לעכו"ם עליו; ואין עם ישראל יכולים להתבולל עם הגויים בשום אופן, אף שהערב-רב רוצים

לכולל אותנו, ואומרים: נהיה ככל הגויים בית ישראל — היה לא תהיה! לא יעלה בידם! למה? כי נשמות ישראל הן חלק אלוק ממעל, דבוקים באין סוף ברוך הוא וברוך שמו, ואמות העולם הם גשמיות וחקריות הבלי העולם הזה, הם נבראו לשרת את נשמות ישראל, אשר הם בני מלכים. ולכן, בני ובנותי היקרים! עלינו לשמח שזכינו לקבל את התורה בהר סיני על ידי משה רבנו, ועלינו לזכור מה שאומר התנא הקדוש (אבות א): משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים, ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה; וכך הולכת מסרת קבלת התורה מדור דור עד דורנו זה, שהקדוש-ברוך-הוא נתן לנו את חכמי ישראל, חכמי התורה, צדיקי הדור, ועלינו לכבד אותם, למסר נפשנו בעבור "כבוד חכמים", ולשמע בקולם, וכל מה שחכמינו הקדושים והאמתיים שבכל דור ודור אומרים, צריך להיות בעינינו קדוש. אבל עלינו לזכור, אשר בשביל הבחירה והנפיון ברא הקדוש-ברוך-הוא את הסמ"ך-מ"ם, שהוא מעלים ומסתיר את אמתת מציאותו יתברך, הוא נותן פחות הטמאה לערב-רב שנתערבו בין נשמות ישראל, והם אינם מתבישים להשפיל את חכמי ישראל, חכמי התורה, צדיקי הדור, ומדברים עליהם כל דבר אסור. ולצערנו הרב, נלכדים במלכדת שלהם אנשים שאינם יודעים להעריך "כבוד חכמים". לזאת,

בני ובנותי היקרים! עליכם לזכר שרבנו ז"ל אומר (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן קכג): העקר והיסוד שיהכל תלוי בו — לקשר את עצמו להצדיק שבודור, לחכם שמלמד אותנו תורה והלכות, לקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה, דבר קטן ודבר גדול צריכים לשמע בקולו, לבלי לנטות, חס ושלום, מדבריו ימין ושמאל, כמאמרם ז"ל (ספרי שופטים) על הפסוק (דברים יז, יא): "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, ועשית ככל אשר ירוף"; ואומר רש"י: אפלו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין — עלינו להאמין לו, אף שזה הפך ההגיון, הלא אני יודע שזה הימין וזה השמאל, והחכם אומר להפוך, עם כל זאת צריכים להאמין לו; וזה נקרא "כבוד חכמים", כי הם יודעים טוב יותר מאתנו, כי הם דבוקים באין סוף ברוך הוא, דבוקים בתורה, ואנחנו אנשים פשוטים וקטנים, איננו יודעים כלום, ולומדים רק מה שהם אומרים, ולכן עלינו לצית ל"כבוד חכמים" ולשמעם. וזהו כבוד החכם שעולה על כל הכבוד בעולם; כי אם מכבדים את החכמים ושומעים בקולם, אזי מכבדים את הקדוש-ברוך-הוא, כי הא בהא תליא. לזאת אומרים חכמינו הקדושים (פסחים נג): המטיל מלאי לכיס של תלמיד חכם, זוכה ויושב בשיבה של מעלה. אנו אנשים פשוטים איננו יודעים כלום, ובפרט שכל אחד ואחד מאתנו יודע, איך נכשל בעברות חמורות,

ואינו יודע כיצד לשוב בתשובה. עקר העצה, אומר רבנו ז"ל — לסלק את הדעת והחכמה שלך, השכל הטפש שלך, שנטפש מרב עוונות, ותציית לדברי החכמים, ותתן "כבוד חכמים", ועל-ידי-זה תזכה לקבל את התורה; כי עם ישראל ביעת קבלת התורה, היו להם חכמות גדולות, הם היו עובדי עבודה זרה, היו כל מיני שקרנים וליצנים שעשו צחוק ממשה רבנו, בדיוק כפי שעושים היום צחוק מחכמי ישראל, חכמי התורה, כן עשו צחוק ממשה המנהיג האמתי. ואיך זכינו לקבל את התורה בכל זאת? על-ידי תמימות, שהשילכנו חכמתנו, לידע שאיננו יודעים כלום, אלא עלינו לקבל על עצמנו את "כבוד חכמים". וכמו שאומר התרגום על הפסוק (דברים לב): "עם נבל ולא חכם", עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו; עקר קבלת התורה בלי התחכמיות. והנה באים ערב-רב ועושים ליצנות מחכמי הדור, חכמי התורה, וזה גורם את כל הצרות; כי אם היינו מבטלים עצמנו לגמרי לחכמי ישראל, חכמי התורה, אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סא), היינו יודעים איך להתנהג בכל דבר, כי על-ידי אמונת חכמים, יכולים להוציא משפטנו לאור, אבל בלי אמונת חכמים, בלי "כבוד חכמים", המשפט הוא משפט מעקל, למה? כי בלי אמונת חכמים יש לנו צואה ולכלוך במח. וכמאמרם ז"ל (ערוכין כא:): כל המלעיג על דברי חכמים נדון בצואה רותחת.

כבוד חכמים

כְּדַכְתִּיב (קִהְלֵת יב, יב): "וְלִהְיֶה הַרְבֵּה יִגִּיעַת בְּשָׂר". וְזוּ מִדָּה
 כְּנִגְדֵי מִדָּה, כִּי הוּא אֵינוֹ מֵאֲמִין לְדַבְרֵיהֶם, אֲשֶׁר הֵם אֵין
 לְמוֹתָר אֲצִלוֹ, עַל-כֵּן נִדוּן בְּמוֹתָרוֹת, שְׁכָל מִחוּ מְטַנֵּף
 כְּמוֹ בֵּית הַכֶּסֶּא; כִּי מִי שְׁמַתְחֲצֵף נֶגֶד חֲכָמִים, בִּידוּעַ
 שְׁהַמַּח שָׁלוֹ מְלֵא מוֹתָרוֹת וְלִכְלוּף וְזָבֵל וְטַנוּף. וְלִכֵּן
 צָרִיכִים מְאֹד לְהִזָּהֵר לֹא לְדַבֵּר עַל תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים
 אֲמִתִּיִּים, הַמְּמִיתִים עֲצָמָם בְּאִהְלָה שֶׁל תּוֹרָה, וּמְרַבֵּיצִים
 תּוֹרָה לְרַבִּים, וְהֵם מְסוּרִים אֶל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה; וְעַל-כֵּן
 מִי יָכוֹל לְהוֹצִיא מִשְׁפָּטִי אֶמֶת? רַק חֲכָמֵי הַתּוֹרָה. אָבֵל
 אִם לֹא לומְדִים תּוֹרָה, אִם לֹא מְאֲמִינִים, בַּר מִיָּנֹן, בַּתּוֹרָה,
 אֲזִי נִתְקַיֵּם אֲצִלוֹ (חֲבִקוּק א, ד) "כִּי רָשַׁע מִכְתִּיר אֶת הַצַּדִּיק,
 עַל-כֵּן יֵצֵא מִשְׁפָּט מֵעֵקֶל". לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים!
 בָּאוּ נִקְחָ עֲצָמֵנוּ בִּידֵים, וּנִקְבֵּל עַל עֲצָמֵנוּ "כְּבוֹד
 חֲכָמִים", נִקּוּם לְפָנֵי חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, נִנְשָׁק
 אוֹתָם, כִּי הֵם חֵלֶק מִהַתּוֹרָה!

ב.

עם ישראל חיים בזכות תלמידי החכמים

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזָכֹר, שְׁעַם יִשְׂרָאֵל
 חַיִּים רַק בְּזִכּוֹת תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים; כִּי תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים
 מוֹסְרִים נִפְשָׁם יוֹמָם וְלַיְלָה לְגִלוֹת אֶת הַרְצוֹן שֶׁל
 הַקְּדוּשָׁת-בְּרוּךְ-הוּא. וּכְמֵאֲמָרָם ז"ל (שְׁבַת קִידָה), שְׁתְּלִמִּידֵי

חכמים נקראים בנאים, כי עוסקים בבנינו של עולם כל ימיהם; נוסעים ממקום למקום, מעיר לעיר, מכפר לכפר, ממושב למושב, ללמד תורה לעם ישראל, ועלינו לתת "כבוד חכמים", ואשרי העם שזוכה לקום לפני תלמידי חכמים, ונותן "כבוד חכמים", שזה כבוד התורה, וכמאמרם ז"ל (שמות רבה, פרשה לח, סימן ה'): "כבוד חכמים ינחלו" (משלי ג, לה) — אין כבוד אלא תורה; כי עקר "כבוד חכמים" מגיע להם רק כפי שמסרו נפשם בעבור התורה הקדושה. ואומרים חכמינו הקדושים (תנא דבי אליהו רבה, פרק ל): מה אהל זה, אי אפשר להתקיים בלא יתדות ובלא מיתרים, כן ישראל אי אפשר להתקיים בלא תלמידי חכמים; כי התלמידי חכמים הם היסודות והמיתרים, הם מתירים את המתר, ואוסרים את האסור, לכן עלינו למסור נפשנו על "כבוד חכמים". לזאת, בני ובנותי היקרים! אם אתם רוצים שהקדוש-ברוך-הוא יתן לכם ברכה והצלחה במעשה ידיכם, אם אתם רוצים לחזור בתשובה שלמה, אם אתם רוצים לראות את השכינה בעיניכם, תראו לכבד תלמידי חכמים. כי כן אומרים חכמינו הקדושים (גטין נו): כל הנוגע בתלמיד חכם, כאלו נוגע בשכינה; אוי לו לאדם שמזלזל בחכמי התורה, שלועג לגדולי ישראל, אשר יקבל ענש חמור מאד, ולמה לנו להפגם בנסיון הזה?! למה לנו להפגם בסכנה כזו, להעזי פנים נגד חכמי התורה, חכמי

ישראל? ! הרי חכמינו הקדושים אומרים (קהלת רבה ט, כו) :
 כל המעז פניו בתלמיד חכם, כאלו מעז פניו במלך; כל
 המעז פניו לבן מלך כאלו מעז פניו לשכינה; שמו
 שמים! מה אנו שומעים כל יום, כל שעה, וכל רגע,
 באים אנשים ריקים ופוחזים, ומזלזלים בתלמידי חכמים
 ובצדיקי הדור, ומדברים עליהם כל דבר אסור, ולא
 שמים על לב, שפתאם יקבלו ענש חמור מאד על כף,
 כי לא יאבה הקדוש-ברוך-הוא סלח למי שמחרף ומבזה
 תלמידי חכמים הדבקים בו יתברך ובהתורה הקדושה,
 ומתמידים בה יומם ולילה בשקיפה עצומה. לזאת, בני
 ובנותי היקרים! באו נמסר נפשנו לקיים "כבוד חכמים"
 לכבוד את חכמי ישראל, צדיקי הדור, המגלים את
 הקדוש-ברוך-הוא, המלמדים אותנו תורה. בודאי יש
 לסמך-מ"ם שליחים שמחקים את התלמידי חכמים,
 מחקים את גדולי ישראל וצדיקי הדור. אבל הכל שקר,
 כמאמרם ז"ל (ברכות ח.) : מיום שחרב בית-המקדש אין לו
 להקדוש-ברוך-הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה
 בלבד; היכן הקדוש-ברוך-הוא נמצא? היכן שלומדים
 הלכה. לזאת אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן טו),
 שבכל דור ודור יש שקרנים, המתפארים שגם הם
 חכמים, וגם להם מגיע כבוד. אומר רבנו ז"ל, אשר
 יכולים לראות תכף-ומיד אם הוא צדיק אמת אם לאו
 — אם לומד תורה, מרביץ תלמידים ברבים, לומד

הלכות עם המון-עם, וכל מגמתו בחיים, שהילדים, ילדי ישראל, יקבלו חנוף תורני, חנוף של יראת שמים, ודואג לצרכי הדת במסירות נפש, זה סימן שהוא צדיק אמת, חכם אמת, גדול הדור, אבל אם מתלבש רק בלבוש רבנים, אך אינו לומד תורה, אינו מלמד את התורה, ומכל שכן אם עוד מכניע את התורה, ומבזה את לומדיה, סימן שהוא שקרן ומרמה אתכם. לזאת זכרו היטב, שעם ישראל חי רק בזכות תלמידי חכמים, אשר הם מלמדים לנו את התורה. ועל-כן אומרים חכמינו הקדושים (קדושין עב.): תלמידי חכמים שפבבל דומים למלאכי השרת. איזה נעם, איזה יפי לכבוד את חכמי ישראל, צדיקי הדור, חכמי התורה, שעל-ידי-זה גם אנו נזכה להיות חכמים.

ג.

הקדוש-ברוך-הוא אוהב את מי שמכבד תלמידי חכמים

בני ובנותי היקרים! הקדוש-ברוך-הוא אוהב מאד מי שמכבד תלמידי חכמים, אשר הם שליחי המקום ברוך הוא וברוך שמו, כי לולא החכמים, לא היינו יודעים כלום מהתורה. לכן אומרים חכמינו הקדושים (תנחומא בראשית): אשרי המכבד בני תורה, אם שמרת בני תורה — תשמרון; וכן הוא אומר: "כי מכבדי אכבד

ובזי יקלו" (שמואל-א ב, ל) — זה המכבד בני תורה; כי
 מי שמכבד בני תורה, תלמידי חכמים, הקדוש-ברוך-הוא
 אוהב אותו מאד; כי הקדוש-ברוך-הוא נמצא בתוך
 התורה. מהי התורה? חכמתו יתברך. ואיך זוכים לחזר
 בתשובה? על-ידי שזוכים ללמד תורה. אבל אנו רחוקים
 עדין מהתורה, אזי אנו רחוקים מהתשובה, ואיך נוזקה
 ללמד תורה? על-ידי שנשמע בקול החכמים, חכמי
 התורה, שאין בעולמם אלא ד' אמות של הלכה. ואת
 זאת הם מלמדים לעם ישראל — איך להתנהג על-פי
 צווי התורה, ובהם תלוי כל העולם. לזאת, הקדוש-
 ברוך-הוא אוהב מאד מי שמכבד תלמידי חכמים.
 ואומרים חכמינו הקדושים (ויקרא רבה לד, יג): כל המארח
 תלמיד-חכם בביתו, מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב
 בכורים; בזמן בית-המקדש, מי שהיתה לו שדה העושה
 פרות, הנה צריך להביאם בכורים לבית-המקדש. וכיום
 כיצד מקימים מצות בכורים? על-ידי שמארחים תלמידי
 חכמים בבית, ונותנים להם כבוד; כי "כבוד חכמים",
 מאד יקר בעיני הקדוש-ברוך-הוא. לזאת, בני ובנותי
 היקרים! מהיום והלאה, אם נשמע מישהו המזלזל
 בדברי חכמים, נברח מקרבתו כמטחי קשת, כי מי שיש
 לו חלק בזלזול תלמידי-חכמים, יקבל ענש חמור מִמֶנו
 יתברך, כי הקדוש-ברוך-הוא מאד מקפיד על מי
 שמזלזל בצדיקי הדור, בגדולי ישראל; שומעים בכל יום

מקרים מוזעזעים, מחלות, אסונות וכו' וכו', ואין יודעים למה, הרי הקדוש-ברוך-הוא אוהב את כל יהודי, אז למה מקבל מכות?! אלא אומרים חכמינו הקדושים (שבת קיט:): כל המבזה תלמיד-חכם, אין לו רפואה למכתו, רחמנא ליצילן; אם אדם אינו נותן "כבוד חכמים", ומזלזל בהם, אין לו רפואה. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נשתדל ב"כבוד חכמים", ונלמד את זאת לילדינו, כי הקדוש-ברוך-הוא אוהב את מי שמכבד חכמים. ובפרט חכמים כאלו הדבקים בתורה, ומרביצים תורה ברבים, ולומדים הלכות עם המון עם, ומחזקים את בדקי היהדות, הם הם החכמים האמתיים, שצריכים לכבדם. וצריכים להשמר מאד מכל מיני צבועים ורמאים המתחזים לחכמים ורבנים, כי הם הרשעים המחטיאים בני-אדם, רחמנא ליצילן. ועל-כן אשרי מי שמקרב אל חכמים אמתיים, ונותן להם "כבוד חכמים", ואז יהיה חלקו עמהם תמיד.

ד.

מי שעוזר לתלמידי חכמים, נשפע עליו שפע, וגם בניו וחתניו נעשים תלמידי חכמים.

בני ובנותי היקרים! עליכם לזכור, אשר מי שעוזר לתלמידי חכמים, נשפע עליו שפע גדול; כי כל השפע

נמצא בתוך התורה, ומי שלומד יותר תורה, נשפע עליו שפע וכבוד, כי (משלי ג, טז): "אךך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד"; כי מי שמוסר נפשו ללמד תורה, הקדוש-ברוך-הוא משפיע עליו כבוד, שפע כסף ופרנסה בנקל. אבל מה נעשה שאנו עדין רחוקים מהתורה, אנו בתחלת הדרך לחזרה בתשובה, ואיננו יודעים מי ומה ואימת!?! על-כן יש יעצה — להתחבר אל תלמיד חכם, ולהשתדל לשמע בקולו, ולעשות כל מיני פעולות שבעולם למסור נפשנו בעבור "כבוד חכמים", ואז ישפע עלינו גם-כן תורה וחכמה בשפע. וגם בנינו וחתנינו יהיו תלמידי חכמים. כמאמרם ז"ל (שפת כג): דרחים רבנן — הוו ליה בנין רבנן, דמוקיר רבנן — הוו ליה חתנוותא רבנן, דדחיל מרבנן — הוא גופיה הוי צורבא מרבנן; מי שאוהב חכמים, חכמי התורה, צדיקי הדור, זוכה שהבנים שלו גם-כן נעשים תלמידי-חכמים. מי שמכבד חכמים, נותן להם כבוד, מוסר נפשו בעבורם, זוכה לחתנים תלמידי-חכמים. מי שירא מחכמים, זוכה שהוא בעצמו נעשה תלמיד חכם. ואם לא למד, אזי בני-אדם מכבדים אותו כמו שמכבדים את החכם. כל-כף חשוב בעיניו יתברך, מי שנותן כבוד לחכמים. לזאת, בני ויבנותי היקרים! אל נא גלך אחר רוח תועים, אל נא נתפתה לאשר הערב-רב מסיתים ומדיחים כל היום ולרבות הלילה, נגד חכמי ישראל, נגד חכמי התורה,

וְלוֹעְגִים עַל דְּבָרַי צְדִיקִים. בָּאוּ וְנִבְרַח מֵהֶם! בָּאוּ וְנִבְרַח
 אֶל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, חֲכָמֵי הַתּוֹרָה! בָּאוּ נֶאֱמִין בְּאֱמוּנַת
 חֲכָמִים, בְּצְדִיקֵי הַדּוֹר! סוּף כָּל סוּף לֹא נִשְׁאַר פֶּה הַרְבֵּה
 זְמַן, וַיֵּמָּה יִשְׁאַר מֵאַתְּנוּ?! זְכוּת "כְּבוֹד חֲכָמִים" תִּגָּן
 בְּעַדְנוּ. אוֹי לוֹ לְאָדָם שְׂמֹזְלוֹל בְּ"כְבוֹד חֲכָמִים"! אוֹי לוֹ
 לְאָדָם הַמֵּתְלוֹצֵץ מִצְדִיקֵי הַדּוֹר! לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתַי
 הַיְקָרִים! הַרְגִילוּ יְלְדֵיכֶם שְׂתִהְיֶה לָהֶם אֱמוּנַת חֲכָמִים,
 וְאַף פֶּעַם אֵל תְּדַבְּרוּ בְּבֵית נֶגֶד חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, נֶגֶד צְדִיקֵי
 הַדּוֹר, כְּמֵאֲמָרַם ז"ל (סֵפֶה נו:): שׁוֹתֵא דִינוֹקָא בְּשׁוֹקָא אוּ
 דְּאָבוּהּ אוּ דְּאִמִּיהּ; וְאִם רוּאִים שְׂיִלְדִים מִתְחַצְּפִים נֶגֶד
 חֲכָמִים, חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, צְדִיקֵי הַדּוֹר,
 צְרִיכִים לְדַעַת שְׂשֻׁמְעוּ אֶת זֹאת אוּ מֵהֶאֱבֵא אוּ מֵהֶאֱמֵא,
 וַיִּקְבְּלוּ עַל זֶה עֲנֵשׁ חָמוֹר מְאֹד. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתַי
 הַיְקָרִים! אִם אַתֶּם רוּצִים שְׂבַנִּיכֶם יִהְיוּ תִלְמִידֵי חֲכָמִים,
 וְחֲתַנִּיכֶם יִהְיוּ תִלְמִידֵי חֲכָמִים, תִּשְׁתַּדְּלוּ בְּעֲצֻמְכֶם לְקַיֵּם
 "כְּבוֹד חֲכָמִים", תִּמְסְרוּ נַפְשְׁכֶם בְּעִבּוֹר כְּבוֹד הַתּוֹרָה,
 וְאִז תִּהְיוּ בְּטוֹחִים, שְׁלֹא תִחְסַר לָכֶם פְּרִנְסָה, אֶלָּא יָבוֹא
 לָכֶם שְׂפַע גְּדוֹל.

ה.

הַתְּלִמִּידֵי חֲכָמִים הֵם אֲשֶׁר מְשֻׁרִים אֶת הַשְּׂכִינָה בְּעוֹלָם

בְּנֵי וּבְנוֹתַי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזָכֹר, שְׂ"כְבוֹד חֲכָמִים"

זה היסוד ביהדות, פי תלמידי חכמים משרים את השכינה בעולם, וכשהשכינה בעולם — הברכה בעולם. ומה אנו רואים? באים רשעים ארורים, ערב-רב, אשר חקותיהם חקות הגויים ולא חקי התורה, ומתלוצצים מחכמי ישראל, מתלוצצים מצדיקי הדור, ועל-ידי-זה מסלקים את השכינה, בר מינן, מן העולם. בשביל זה סובלים כל-כף הרבה צרות ויסורים; פי אם היינו מכניסים את השכינה בתוך תוכנו, ויודעים שהקדוש-ברוך-הוא נמצא ואין בלעדיו נמצא, והוא יתברך מחיה ומתהוה ומקים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו, ואין לנו בזה העולם רק הקדוש-ברוך-הוא, ועלינו לדבר רק אליו, לשפך שיחנו לפניו, שזה גלוי שכינה, פי בזה שאדם מרגיש שהקדוש-ברוך-הוא נמצא פה אתנו, עמנו ואצלנו, זה גלוי שכינה. אבל מאז שחטאנו, ובפרט ב"כבוד חכמים", ומתלוצצים מצדיקים, מצדיקי הדור, מזה נגרם לנו שנחטא, בר מינן, כל אחד כפי שיודע בעצמו קלוקול מעשיו שעשה עד עתה: חלול שבת, אכילת טרפות ונבלות, לא הניח תפלין, גלוי עריות, לא טהרה, לא תורה, לא מצוות, בר מינן. לזאת אומרים חכמינו הקדושים (סוטה ג): בתחלה קדם שחטאו ישראל, היתה שכינה שורה עם כל אחד ואחד מהם, כיון שחטאו — נסתלקה שכינה מהם. והצדיקים האמתיים

הדבוקים באין סוף ברוך הוא וברוך שמו, מיחדים יחודים בכל יום, בכל שעה ובכל רגע, הם מורידים את השכינה אל זה העולם, ועל-ידי-זה הם ממשיכים ברכה בעולם. חכמי התורה שאין בעולמם רק ד' אמות של הלכה, הם משרים את השכינה בעולם, ומביאים ברכה לעולם, כי במקום השכינה — שם הברכה מצויה. לזאת, עלינו לשמע בקול גדולי ישראל, כי אין לנו בעולמנו רק דברי חכמי הדור, חכמי התורה, צדיקי הדור, ורק אליהם אנו כפופים, כי עם ישראל כפופים רק אל חקי התורה, ולא אל חקי הגויים והערב-רב, הרוצים להעבירנו מעל דתנו — היה לא תהיה, כי אנו מוכנים למסור נפשנו בפעל ממש על "כבוד חכמים", ולציתם על כל דבר שיאמרו. וזה בכלל תורה שבועל-פה. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו ונתן "כבוד חכמים", ונכבד תלמידי חכמים, נמסר נפשנו על כל דבור ודבור שהחכמים אומרים, ונקיים דבריהם פשוטו כמשמעו, ועל-ידי-זה נזכה שהשכינה תשרה בינינו, ובמקום שהשכינה נמצאת — שם נמצאות כל הברכות. לזאת, בני ובנותי היקרים! אם רצונכם להתברך בכל הברכות, ראו למסור נפשכם בעבור "כבוד חכמים", וכך תחדירו בילדיכם, שצריכים לכבד את החכמים ולשמע בקולם, כי הם המלמדים אותנו את התורה של הקדוש-ברוך-הוא.

ו.

רק בזכות כבוד תלמידי חכמים יתרבה השלום בעולם, ועל-ידי
השלום נזכה לגאולה

בני ובנותי היקרים! עליכם לזכור, שכל השלום
שאנחנו כל-כף מצפים ומחכים לו בכל יום ובכל שעה,
בא בזכות התלמידי חכמים. פי כף אומרים חכמינו
הקדושים (ברכות דס): תלמידי חכמים מרבין שלום
בעולם; מה עושים תלמידי חכמים? יושבים ומתנגעים
בתורה, וכל חיייהם על קטב התורה, ומוסרים נפשם
בעבור התורה, אשר התורה נקראת שלום, שנאמר (משלי
ג, ז): "וכל נתיבתיך שלום"; והקדוש-ברוך-הוא נקרא
שלום (שבת י). לזאת על-ידי "כבוד חכמים", אנחנו
מרבין שלום בעולם. ועל-ידי השלום נזכה לגאולה.
על-כן אומרים חכמינו הקדושים (דברים רבה, פרשה ה', סימן
יב): גדול השלום, שאין הקדוש-ברוך-הוא מבשר את
ישראל שיהיו נגאלים, אלא בשלום, חביב השלום, שאין
הקדוש-ברוך-הוא מנחם את ירושלים אלא בשלום;
אמר דוד, מבקש הייתי לשמע מה שיחתו של הקדוש-
ברוך-הוא על ישראל, ושמעתי שהיה עסוק בשלומם.
ראה מה חביב השלום — פשבקש הקדוש-ברוך-הוא
לברך את ישראל, לא מצא כלי שהוא מחזיק כל
הברכות לברכן בו אלא שלום (שם); גדול השלום, שכל

הברכות וטובות ונחמות שהקדוש-ברוך-הוא מביאן על ישראל — חותמין בשלום (ויקרא רבה, פרשה ט', סימן ט'). לזאת, בני ובנותי היקרים! בזה שנכבד תלמידי חכמים, נרבה שלום בעולם; כי תלמידי חכמים אינם רוצים להרבות מחלוקת בעם ישראל חלילה. ודבר זה תקחו כסימן — מיהו חכם אמתי מחכמי התורה, מצדיקי הדור? מי שמוסר נפשו בעבור עם ישראל, שכל עם ישראל ילמדו תורה, שכל עם ישראל יהיה להם שפע ברכה והצלחה, מוסר נפשו לכהן, שכל עם ישראל ידעו הלכות — זהו חכם אמתי! צדיק הדור! אבל אם הוא איזה צבוע, רמאי, שקרן, הרוצה רק כסף, רוצה רק כבוד לעצמו, אינו דואג לקהלה שלו, שיהיה מקוה פשר, שבנות ישראל תקיימנה טהרת המשפחה, אינו דואג שיהיה תלמוד-תורה לבנים ובית-ספר חרדי לבנות, אינו דואג שיהיה שוחט ירא שמים וכו' וכו', תדעו לכם שזהו נוכל, רמאי, שקרן וצבוע, ועלינו לברח ממנו. כי "כבוד חכמים" זהו רק לתלמידי חכמים המוסרים נפשם בעבור עם ישראל, ומשתדלים שכל עם ישראל יהיה להם שפע ברכה והצלחה, ונוסעים מעיר לעיר, ממושב למושב, מכפר לכפר, ואינם חסים על כבודם, אלא לומדים תורה עם ישראל, דואגים שיהיו מקנאות פשרים לבנות ישראל, דואגים שיהיה מוסדות חנוך לילדי ישראל, דואגים שתהיה שחיטה פשרה פדת וכדין — אלו

תלמידי חכמים אמתיים, שעלינו לשמע בקולם, ואנו מצוים למסור נפשנו בעבורם, ולתת להם "כבוד חכמים", וכל היהדות תלויה רק בהם. ולהפוך — אלו הרמאים, הצבועים והשקרנים, המתחזים לרבנים, וגורמים הרס לדת תורתנו הקדושה — המקנה אינו מקנה טהרה, הפשוט אינה כפי שצריכה להיות, ללא פקוח וכו', אינם דואגים בעבור חנוף הילדים, שיגדלו על ברפי התורה והיהדות, אזי צריכים לידע, כי הם הסמ"ך-מ"ם בעצמו, המתחזה כרב, ועל כגון אלו אמר רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות בושה, סימן ב'): מפר לביש את הרבנים, ששוכרין את הרבנות לשם גאונה, וראוי לבזותן ולהקל בכבודן, ואין עומדין בפניהם, ואין קורין אותו רבי, והטלית שעליו כמרדעת של חמור; לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נקבל על עצמנו מהיום והלאה, לשמע רק בקול חכמי ישראל, חכמי התורה, שהם שליחי המקום ברוך הוא וברוך שמו. ובזכות זה שנקיים "כבוד חכמים", הקדוש-ברוך-הוא ישמר אותנו ויצילנו מכל מיני גזרות רעות, וישפיע עלינו שפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו, ונזכה לגאולה השלמה.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!